

10 puncte pentru mai buna corelare a învățământului profesional și tehnic cu piața muncii din România

În contextul actual al învățământului profesional și tehnic, este esențial ca acest sector educațional să fie mai bine aliniat cu nevoile pieței muncii pentru a răspunde provocărilor economice și sociale. Având în vedere ponderea semnificativă a IMM-urilor în economia românească (cu o mențiune aparte pentru sectorul agricol) și necesitatea de a asigura o forță de muncă bine pregătită, adaptată cerințelor pieței, sunt necesare măsuri legislative și strategice care să sprijine atât elevii, cât și agenții economici. Argumentăm în ceea ce urmează necesitatea clarificării tranziției către învățământul dual, creșterea sprijinului financiar pentru organizarea stagiilor de practică și modernizarea infrastructurii educaționale, toate acestea fiind esențiale pentru integrarea mai eficientă a tinerelor talente pe piața muncii.

În ultimii zece ani, CRPE a desfășurat acțiuni de documentare, cercetare și advocacy în domeniul învățământului tehnologic în cadrul unor inițiative precum: „Creștem prin Educație Agricolă”, program susținut de Romanian-American Foundation, „Parteneriat pentru Dezvoltare Locală în domeniul ocupării tinerilor din Învățământul Profesional și Tehnic din municipiile Piatra Neamț și Reșița prin formare, consultare și dialog”, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020 și „Servicii de advocacy în domeniul educației: consilierea în carieră și învățământul profesional și tehnic dual”, susținut de Fundația HEKS/EPER România. În acest cadru am elaborat numeroase cercetări și am documentat procesele de dezvoltare și provocările învățământului profesional și tehnic.

Astfel, formulăm următoarele propuneri:

1. Este necesară clarificarea metodologiei de tranziție la sistemul exclusiv tehnologic dual, prin consultarea școlilor și a mediului de afaceri (informațiile din teren indicând faptul că aceștia își doresc păstrarea opțiunii de școală profesională, respectiv calificările de nivel 3)

Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198/2023 prevede că, începând cu anul școlar 2029–2030, învățământul profesional și tehnic se va desfășura exclusiv în sistem dual. Conform Ministerului Educației, începând din anul 2025, liceele tehnologice ar trebui să funcționeze pe un principiu nou, cu 4 ani și posibilitate de ieșire cu nivel de calificare trei după primii 3 ani și nivel de calificare patru după al patrulea an.

Intenția de integrare a traseelor educaționale într-o rută duală completă a fost (este) probabil bună din perspectiva facilitării accesului la învățământ superior dual, însă din discuțiile cu firmele a reieșit că mediul de afaceri dorește pregătire nivel 3 (actuala școală profesională), atât din perspectiva nivelului necesar de calificare, cât și din cea a ponderii practicii (care acum este mai mare decât la nivel 4). Astfel, principalele întrebări vizează organizarea nivelurilor de școlarizare: Ce se întâmplă cu clasele care rămân? Cum știi după 3 ani câți elevi se vor orienta spre piața muncii și câți vor continua școala? Se va păstra clasa pentru 6 elevi, de exemplu? ISJ spun că 80% din elevii de la profesional vor la liceu. De asemenea, s-au exprimat îngrijorări mari cu privire la programă – voci din ISJ-uri spun că va crește abandonul în clasa a 9-a pentru că actuala programă de liceu e mai grea decât cea de școală profesională. O propunere emisă de ISJ ar fi ca în cls a 9-a să existe un an remedial (pentru a ajunge la același nivel) pentru elevii care urmează calificări de nivel 3, an urmat de 3 ani de tehnologic.

2. Propunem acordarea unui cost per elev mai ridicat, atât pentru învățământul liceal tehnologic, cât și pentru învățământul profesional/dual, cu o sumă delimitată destinată organizării stagiilor de practică pentru toți elevii care au optat pentru aceste trasee educaționale, asigurându-le o formare de calitate și mai multe oportunități pe piața muncii.

Organizarea stagiilor de practică la angajator presupune costuri destinate materiilor prime, transportului, furnizării de echipamente, asigurării mesei pentru elevii stagiați, asigurărilor medicale etc. În învățământul preuniversitar tehnologic în sistem dual (spre care întregul IPT va face tranziția până în 2029), conform Legii Învățământului Preuniversitar Nr. 198/2023 Art. 35, alin. 2, lit. c) “operatorii economici care asigură pregătirea practică a elevilor pot acorda o bursă, cel puțin la nivelul celei provenite din fonduri publice pentru învățământul liceal tehnologic, și pot finanța alte cheltuieli pentru formarea de calitate a elevilor”, însă nu sunt obligați legal să acopere aceste costuri. De asemenea, „unitățile administrativ-teritoriale pot sprijini învățământul liceal tehnologic dual prin finanțarea unor cheltuieli de natura investițiilor, cheltuieli materiale, burse și stimulente pentru elevi și personalul din învățământ implicat, cheltuieli privind mobilitățile și cheltuieli pentru formarea profesională” (art. 35, alin 2, lit. d) , însă nici acestea nu au o obligație legală în acest sens.

3. Propunem ca școlile IPT să poată folosi veniturile generate prin activități economice în scop educativ – ex. pentru practica de specialitate.

Este necesară clarificarea în legislație a aspectului veniturilor generate de activitățile economice ale școlilor IPT. Școlile IPT ar trebui să poată dispune de veniturile din activitățile economice (din exploatarea fermei didactice, alte activități antreprenoriale). În acest moment procedura nu este standardizată la nivel național, iar situația fondurilor generate de unitatea de învățământ diferă de la un județ la altul, existând chiar situații în care acestea sunt preluate integral de autoritatea publică locală.

În IPT agricol, de exemplu, este necesară promovarea unui ordin comun între Ministerul Educației și Ministerul Agriculturii privind utilizarea produselor agricole de pe loturile didactice, inclusiv folosirea acestora ca hrană caldă pentru elevii aflați în practică.

5. Propunem elaborarea (sau o mai bună informare, dacă acestea există) a normelor de aplicare pentru acordarea facilităților fiscale pentru companiile implicate în practica elevilor (scutirea de la plata impozitului pe venit pentru tutorii desemnați să gestioneze practica elevilor, precum și pentru elevii angajați de operatorii economici – art 43, alin 2 și 3 din L. 198/2023). Pentru a îmbunătăți corelarea învățământului profesional și tehnic cu piața muncii este esențială cooptarea și motivarea unui număr semnificativ de agenți economici în parteneriate cu școlile ÎPT.

O altă modalitate de a motiva agenții economici să se implice în practică/învățământ dual ar putea fi acordarea de punctaje suplimentare la absorbția de fonduri europene pentru agenții economici care primesc elevi în practică – o propunere care ar putea fi în mod special viabilă în sectorul agricol.

6. Propunem scăderea numărului minim de elevi pentru organizarea stagiilor de practică, pentru a facilita și implicarea angajatorilor mai mici – aspect deosebit de relevant în cazul învățământului agricol, dată fiind ponderea covârșitoare a IMM-urilor în acest sector.

În acest moment legea 198/2023, art. 23, alin. 1 lit. g) stipulează faptul că instruirea practică și pregătirea de specialitate se desfășoară pe grupe de minimum 8 elevi și maximum 15 elevi. Conform Eurostat, în 2020 doar 18% dintre IMM-urile din România erau implicate în parteneriate ÎPT, comparativ cu o medie europeană de 67%. Având în vedere că IMM-urile reprezintă cel mai mare grup de companii active din țară, aproximativ 68% din totalul locurilor de muncă din sectorul privat, creșterea ofertei de formare în acest sector este o prioritate în atingerea obiectivului de îmbunătățire a corelării ÎPT cu piața muncii.

7. Propunem introducerea în programa școlară atât la gimnaziu, cât și la liceu a unui număr minim de ore obligatorii de consiliere și orientare școlară/profesională.

Consilierea și orientarea în carieră este esențială în stimularea elevilor de gimnaziu pentru a opta pentru ÎPT, care încă este percepută ca o opțiune educațională asociată cu eșecul. De asemenea, orientarea profesională este extrem de importantă pentru elevii din ÎPT, în contextul în care abandonul școlar este de 5 ori mai mare decât în învățământul teoretic.

8. Propunem măsuri legislative care să faciliteze oferirea de servicii de formare a adulților în diverse meserii/calificări de către școlile ÎPT.

De exemplu, liceele agricole să poată pregăti atât elevii, cât și adulții pentru obținerea competenței de conducere a tractorului și a utilajelor agricole pentru a se deplasa pe drumurile publice la parcele de lucru. Până în prezent, guvernul a promulgat numeroase derogări de la legea privind conducerea utilajelor pe drumurile publice de către persoanele care lucrează în agricultură. Această situație nu mai poate continua la nesfârșit. Liceele agricole ar trebui să poată pregăti atât proprii elevi, cât și alte persoane adulte pentru obținerea permisului de conducere a tractorului (rutierist).

9. Propunem susținerea modernizării internatelor și a cantinelor școlare a școlilor ÎPT prin accesul prioritar la fondurile rămase necheltuite prin programele operaționale regionale.

CRPE împreună cu MADR a evaluat în 2024 necesarul liceelor agricole în acest domeniu și fondurile se ridică la aprox. 30 mil EUR în cadrul rețelei de 59 de licee preponderent agricole. Anexăm centralizatorul respectiv.

10. Propunem prioritizarea/urgentarea realizării unei strategii naționale de promovare a ÎPT (prin fonduri europene, de ex. PEO). O schimbare reală în percepția și atractivitatea IPT nu poate avea loc fără o strategie coerentă în comunicare și o promovare bine structurată.

Astfel, alinierea învățământului profesional cu nevoile pieței muncii necesită o abordare coerentă și integrată, care să sprijine atât școlile ÎPT, cât și agenții economici. Propunerile prezentate, de la clarificarea tranziției către învățământul dual până la acordarea unui sprijin financiar sporit pentru stagiile de practică, sunt esențiale pentru creșterea relevanței educației pentru piața muncii. În același timp, susținerea infrastructurii educaționale prin identificarea fondurilor europene de coeziune disponibile și utilizarea veniturilor generate de către școli pentru activități educative va contribui la îmbunătățirea condițiilor de învățare. De asemenea, operaționalizarea unor stimulente fiscale și non-fiscale pentru agenții economici, precum și reducerea numărului minim de elevi per agent economic pentru stagiile de practică vor sprijini implicarea acestora în învățarea la locul de muncă. Nu în ultimul rând, promovarea ÎPT și oferirea unui minim de orientare profesională elevilor de gimnaziu și cei din școlile ÎPT vor contribui la reducerea abandonului școlar și vor spori atractivitatea învățământului tehnologic. Toate aceste măsuri sunt fundamentale pentru crearea unui sistem educațional mai adaptat pieței muncii.